

Filosofie primární a sekundární

Tak jako musíme respektovat zásadní rozdíl mezi uměleckou tvorbou a jejími interpretacemi, musíme rozlišovat mezi tvorbou filosofickou a filosofickou interpretací této tvorby. Výrazným způsobem to formuloval Kant: ve filosofii se nejprve musí něco stát, aby o tom další filosofové mohli referovat. Tak jako by kunsthistorik neměl o čem vykládat, kdyby tu nebyla nejprve konkrétní umělecká díla, tak by nemohli sekundární filosofové o čem uvažovat ani vykládat, kdyby tady nebyly nejprve nějaké filosofické koncepce. Problém je ovšem v tom, že každému je jasné, že je zásadní rozdíl mezi tvorbou malířovou nebo sochařovou, skladatelovou nebo architektovou na jedné straně a sebepronikavější interpretací jejich uměleckých výtvorů (jisté problémy však nastávají už tam, kde jde o umělecká díla slovesná, která v sobě mohou integrovat četné prvky autointerpretace, ať už „správné“ nebo „nesprávné“). V našem případě, kdy jde o filosofii a filosofování, je vše nesrovnatelně složitější, a to hned ze dvou důvodů. Především nelze opravdu (a zejména na úrovni) filosofovat nejen bez znalosti jiných filosofů, ale zejména bez určitého jejich pochopení, tj. bez filosofické interpretace jejich myšlenek, bez jejich uznání nebo naopak odmítnutí, a to právě na základě docela určitého porozumění. Ve filosofii prostě není možné ani myslitelné, aby byl někdo „philosophus natus“ (a aby to mělo nějaký význam). A na druhé straně nemůže nikdo (platně, relevantně) interpretovat nějakého filosofa, aniž by sám byl ve filosofii nějak doma, aniž by sám filosofoval (což ovšem neznamena, že by nutně musel mít svou vlastní filosofii, tj. že by byl ve svém filosofování vskutku tvůrčí). Filosoficky interpretovat jiného filosofa může jenom někdo, kdo je sám v jistém smyslu a v jistém rozsahu schopen filosofovat, ale není přitom nezbytností, aby měl vlastní filosofii. Existuje mnoho vynikajících myslitelů-filosofů, kteří nemají své vlastní filosofické „pozice“ dostatečně vypracované a vnitřně integrované, ale jejichž kritické komentáře jsou a nadlouho zůstávají naprosto nenahraditelné. Přesto o nich platí to, co řekl Kant: filosofie na nich nestojí, ale může stát na jiných, kteří se třeba i dopouštějí chyb (nikoli jakýchkoli, ale cenných, důležitých chyb), takže jim to pak ti „sekundární“ filosofové mohou i právem vytýkat.

(Písek, 091114-1.)